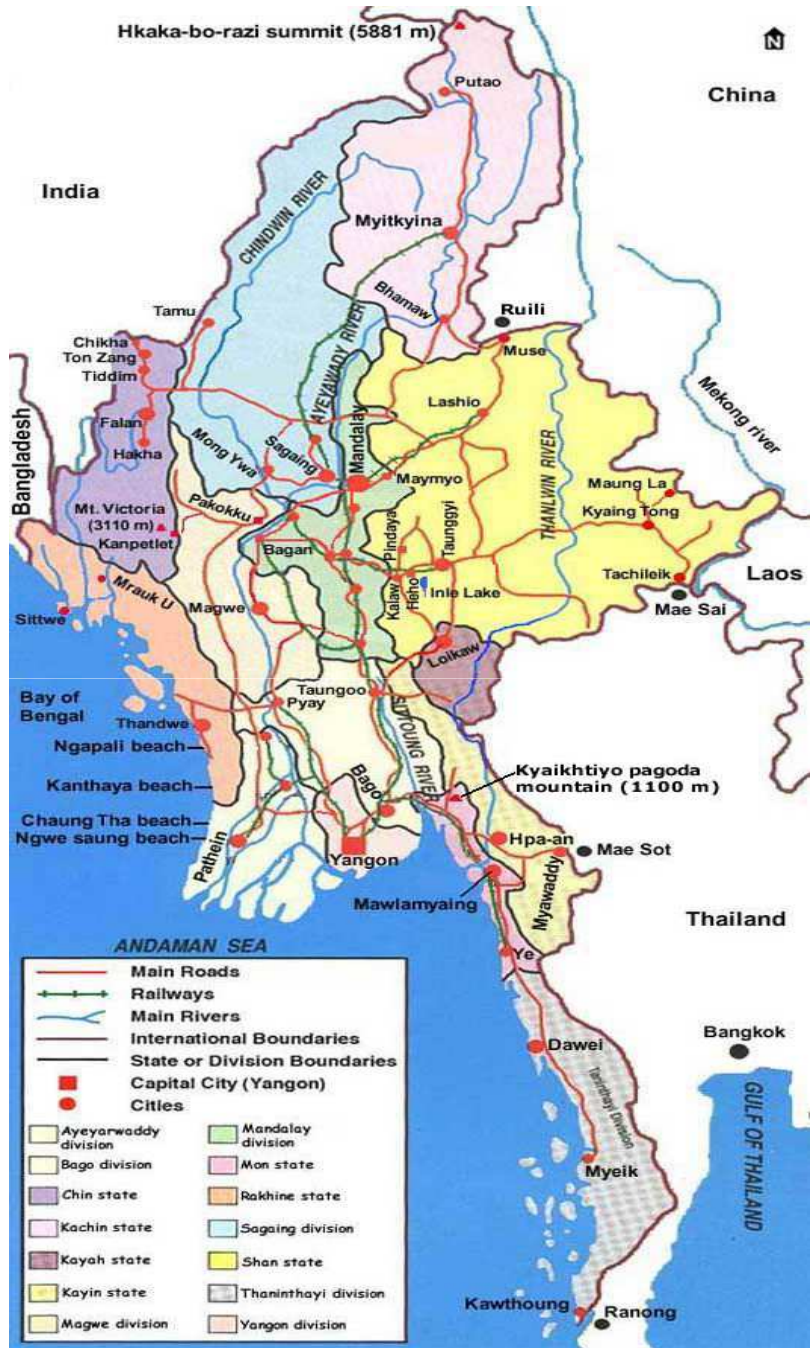

စီးပွားရေးဈေးကွက်ဝင်ဆေးဖက်ဝင်သစ်ခွပင်

မြင့်မြင့်စန်း
သုတေသနလက်ထောက်-၂

- မြန်မာနိုင်ငံသည်အရှေ့တောင်အာရှတွင်၎င်း၏ထူးခြား ကျယ်ဝန်းသောလတ်တီတွဒ်၊လောင်ဂျီတွဒ်အနေအထား၊ ရာသီဥတု၊မြေမျက်နှာပြင်အနိမ့်အမြင့်နှင့်ကွဲပြား ခြားနား သော အပူချိန်၊ ရာသီဥတု တို့ကြောင့် သစ်ခွ အပါ အဝင်အပင်မျိုးစိတ်ပေါင်းစုံလင်လှပါသည်။
- ကမ္ဘာပေါ်တွင်သစ်ခွမျိုးစိတ်ပေါင်း(၂၄၉၁၀- ၃၅၀၀၀)ရှိပြီး မြန်မာပြည်တွင် သစ်ခွမျိုးစိတ် (၈၄၁)မျိုး ကို မှတ်တမ်း တင်ထားပြီးဖြစ်သော်လည်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ များနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါကအလွန်နည်းပါးနေသေးသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင်သစ်ခွမျိုးစိတ်ပေါင်း(၁၀၀၀)အနည်းဆုံး ကျော်နိုင်သည်ဟုမှန်းဆကြပြီးအချို့က၁၀၀၀-၁၅၀၀ကြားရှိ နိုင်သည်ဟုယူဆကြပါသည်။

orchis mascula ခေါ် salep orchid ပင် များပုံနှံ့ပေါက်ရောက်ပုံ

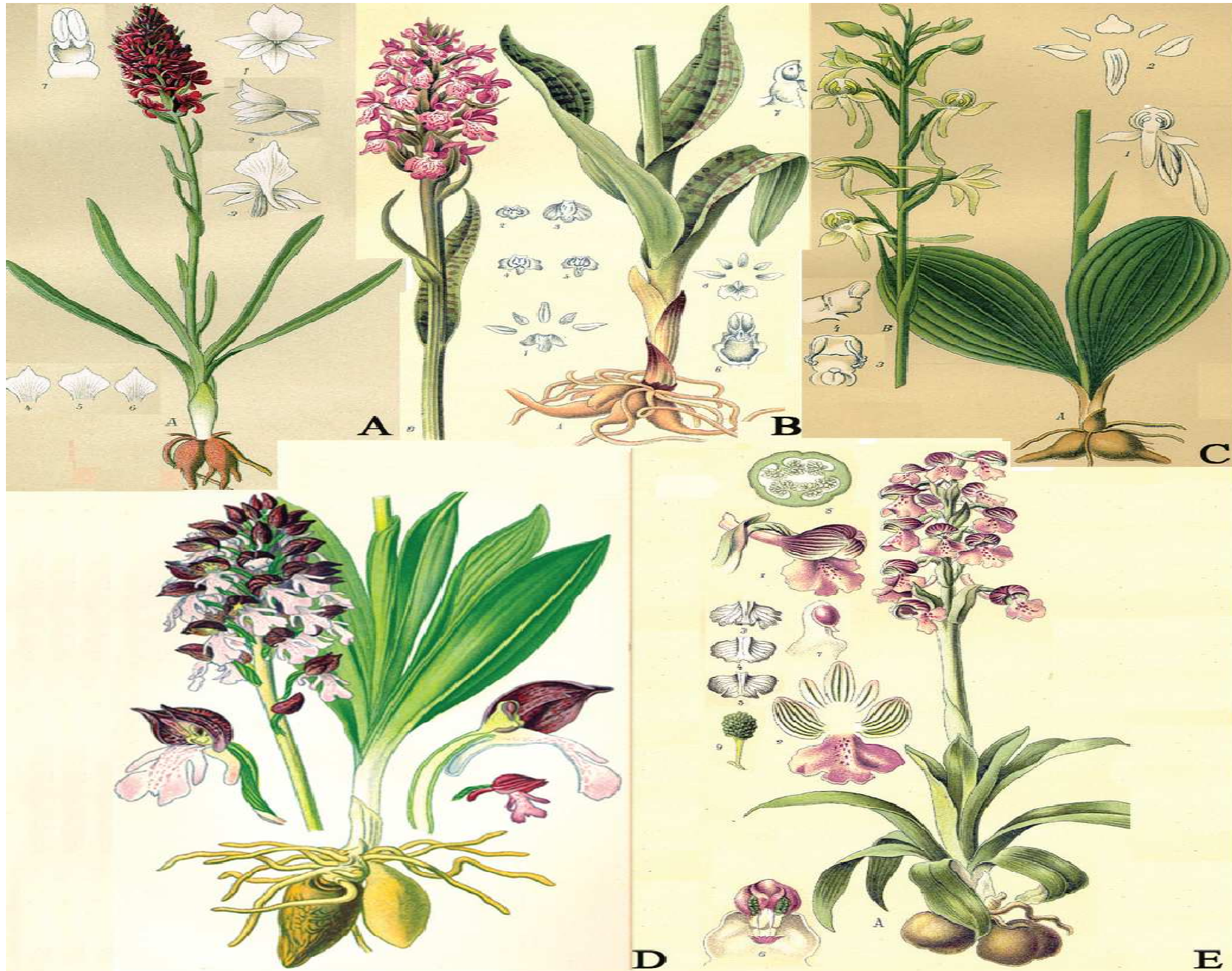

ကမ္ဘာပေါ်တွင် salep orchid မျိုးစိတ်ပေါင်း(၉)မျိုးရှိပြီး
မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူမျိုးစိတ်(၃)မျိုးသာရှိပါသည်။

- ❖ တရုတ်၊ ဥရောပတောင်ပိုင်းဒေသများ၊ အမေရိကန်၊
ဩစတြေးလျ၊ အာဖရိကနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့တွင် အဆို
ပါသစ်ခွပင်၏ မြေအောက်ပင်စည်ဥများကို ရိုးရာတိုင်း
ရင်းဆေးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အထူးသဖြင့် ကော်ဖီ၊
ပူတင်း၊ အဖျော်ယမကာ နှင့် ရေခဲမုန့်စသော
အစားအစာအဖြစ်လည်း ကောင်းရှေး အခါကပင်
အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် **salep orchid** မှ အစားအစာအဖြစ်
လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းဆေးအဖြစ်လည်းကောင်း၊
အသုံးပြုရန် သိရှိသူ အလွန်ပင်နည်းပါးသည်ကို
တွေ့ရှိရ ပါသည်။

နောက်ခံသမိုင်း

- ရောမခေတ်တွင် အဆိုပါ သစ်ခွပင်၏မြေအောက်ပင်စည်ဥများကို အမျိုးသားများအတွက်အားဆေး အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ပြီး ၁၇ နှင့် ၁၈ရာစုနှစ်များတွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ ကော်ဖီနှင့် လက်ဖက်ရည် အစား salep orchid ဖျော်ရည်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်မူ salep orchid များကို အာဖကန်နစ်စတန်၊ ဘလူချစ်စတန်၊ ကဘူးလ် တို့မှအများဆုံးထုတ်လုပ်ခဲ့ကြပါသည်။
- တူရကီနိုင်ငံတွင်မူ ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာကပင်အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တို့ အတွက်တားမြစ်ထားသောအရက်နှင့်ဝိုင် အစား အဖျော်ယမကာ ၊ ရေခဲမုန့်နှင့် ကော်ဖီ၊ ပူတင်း အဖြစ်အများဆုံးအသုံးပြုခဲ့ကြပါ သည်။

منگورا و تلک کو کلت بره کر چاکا
توخی قدر ان لا جملی حدی بن جکر
پرد و تمون بر مدان و دره شش بر
چاره بی و اراغی شقیبا و عیال
کویب و انور خند لودی بار افلا
اوتکا دیو غنمت اول غنیه

توخی شقیبا و لودی که نه بر این غنیمه اکتاب توخی شقیبا
طبیعی چارها بستند درجه ثانیه ده فایده بی کر و کر
اولتان و تلک کو کلت جمع ایدوب باقی ایله و با خود منکر ایله
ترتیبه ایدوب با استمالا بقیه در قوت با چار و توند حالت
معمود ده یه قوت و پرر و کن ذکر اولتان اوت ایکن
دو دنیا و نور بر عیار کلت و بریجه دیشی در او که کی
ذکور قوت و پرر و دیشی بیجا نامنه قوت و پرر اما
ذکر اولتان کو کلت تر پیه سندن چکله افرنج غری زنج
دیشی در او بو کلتی تا زه ایکن اولتا باک ایدر بیسنه
بر مقدار سحتی ایدر کو کلتیکن بر صوا ایله قعنه قوردر
سختن تمام اولدر قدر تقیکن ایدر سندن تطییر ایدر لو بعد
اون صویب انوب منقویجا اولان بعضی اجزا ایله ترکیب
ایدوب حیلر دوت و با استمالا ایدر لور چکله افرنج
مذکور حتی دوخیلی غایت مدیح ایدر سندن کویب
مرا ایدر دوخیلیتک گاینه مرجعت ایدر کلت کور

- **salep orchid** နှင့်ပြုလုပ်ထားသော အဖျော် ယမကာသည် အရသာရှိပြီး ခွန်အား ကိုဖြစ်စေ ပါသည်။ ဆောင်းရာသီတွင် ခန္ဓာကိုယ်ကိုပူနွေး စေပြီးချောင်းဆိုးခြင်းနှင့်အအေးမိခြင်းတို့မှကာ ကွယ်ပေးပါသည်။
- ထိုသို့သဘာဝတောများထဲမှအများအပြားထုတ် ယူသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ယခုအခါတူရကီနိုင်ငံတွင်အ ဆိုပါသစ်ခွပင်များမျိုးတုန်းပျောက်ကွယ်လုနီးပါး ဖြစ်နေခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီဖြစ်ပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်

၁။ ဆေးဖက်ဝင်သော salep orchid သစ်ခွပင်မှ ထုတ်လုပ်ရရှိမည့် ဆေးဝါးများ၏ အသုံးဝင်ပုံနှင့် ပျောက်ကင်းနိုင်သော ရောဂါများ ကို မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးသမားတော်ကြီးများ သိရှိစေပြီး အစွမ်းထက်သောဆေးဝါးများကို ထုတ်လုပ်နိုင်စေရန်။

၂။ salep orchid သစ်ခွပင်မှထုတ်လုပ်ရရှိမည့် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများကိုဆေးဝါးအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အစားအစာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ ဈေးကွက်တွင် တင်ပို့ ရောင်းချ ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိစေရန်။

ဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်း

- မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးသမားတော်ကြီးများသိရှိစေရန်ရည်ရွယ်ပြီး ကျမ်းကိုးစာအုပ်များ၊ အင်တာနက်နှင့် စာတမ်းများမှ ထုတ်နုတ်ရေးသားပြုစုပါသည်။

Scientific name - *Orchis mascula*
(L.) L.

Latin name - *Orchis mascula*

English name - Salep Orchid

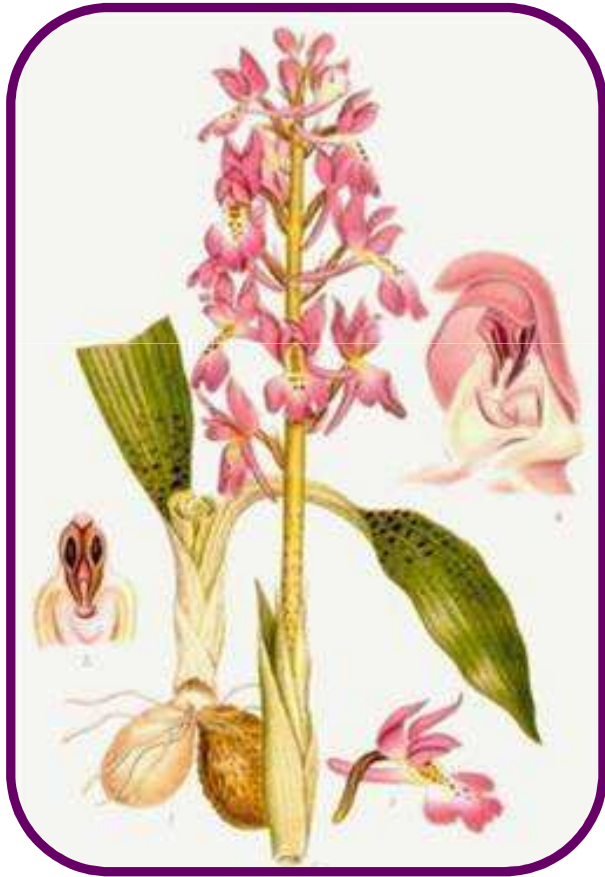
Genus: - *Orchis*

Family: - *Orchidaceae*

Other Names - early purple orchid,
salep, salep orchid.
Saloop. Sahlep.
Satyrion. Levant
Salep.

တွေ့ရှိချက်

➤ အပင်သရုပ်

မြေပေါက်သစ်ခွပင်ဖြစ်ပြီး အမြင့်၆ လက်မ ရှိသည်။ မြေအောက်တွင်အမြစ်ဥ တစ်စုံ ပါရှိသည့်အနက် တစ်ခုသည် အခြားတစ်ခု ထက်ပိုကြီးပြီးကြက်ဥ ပုံရှိ သည်။ အရွက်ပုံသဏ္ဍာန်မှာလှဲသွားပုံရှိပါသည်။ ပန်းပွင့်များသည် ခရမ်းရောင်ရှိသည်။

ပါဝင်သောဓါတုဒြပ်ပေါင်းများ

- စုဆောင်းသည့်ရာသီအလိုက်ပါဝင်သောဓါတုဒြပ်ပေါင်းများ အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။
- မြေအောက်ရှိအမြစ်ဥများတွင်ခွန်အားပြည့်ဖြိုးစေသော ဘာစိုရင်း ခေါ် ပေါ်လီ ဆက်ကရိုက်များပါဝင်သည့် ကစီဓါတ်များ ပါဝင်ပါသည်။
- အကျိအချွဲဓါတ် (၄၈%)၊ သကြားဓါတ်(၁%)၊ ကစီဓါတ် (၂. ၇%)၊ နိုက်ထရိုဂျင်ဓါတ်ပါဝင်သော ပစ္စည်းများ (၅%) ၊ ပြာဓါတ် (၂%) အပြင်ကယ်လဆီယမ်နှင့် ပိုတက်ဆီယမ်တို့၏ ဖော့စဖိတ်နှင့်ကလိုရိုဒ်များ အဓိက ပါဝင်သည်ကိုလည်းတွေ့ရှိရပါသည်။

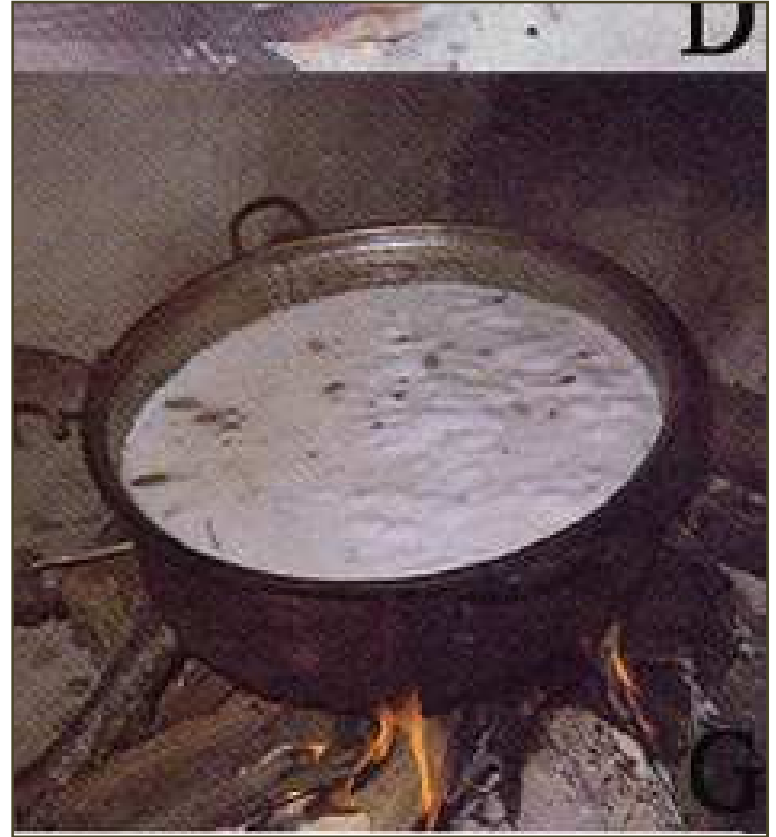
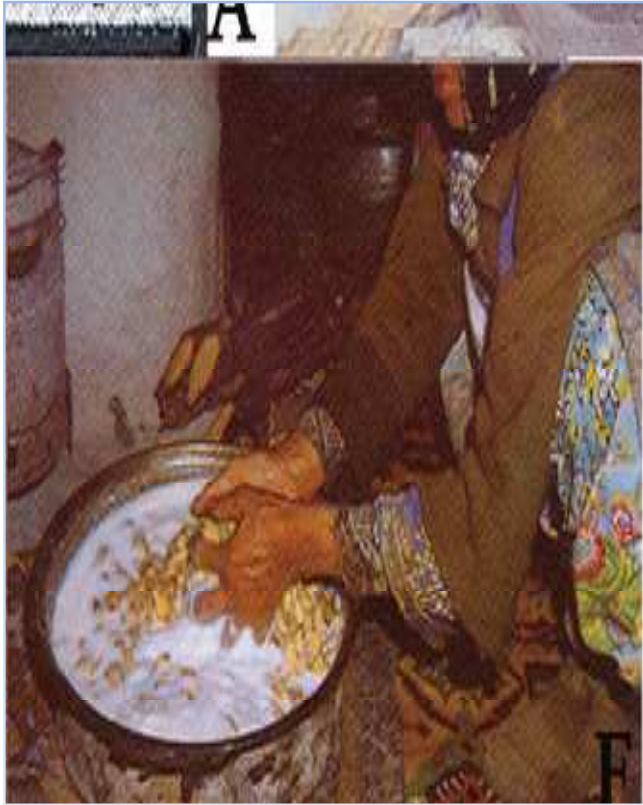
အသုံးပြုရန်ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်ခြင်း။

- ဆွတ်ခူးပြီးသော အမြစ်ဥများရှိ အခါးခါတ်များကို ဖယ်ရှားရန် နွားနို့ (သို့မဟုတ်) ရေတွင် စင်အောင် ဆေးပြီး လေ (သို့မဟုတ်) အခြောက်ခံစက်ဖြင့် လျှင်မြန်စွာ အခြောက်ခံပါသည်။
- ဥများ၏ အမှန်အရောင်မှာ အဖြူရောင် (သို့မဟုတ်) အဝါဖျော့ရောင် ရှိပါသည်။ အနံ့အနည်းငယ် ရှိသည်။ တူရကီနိုင်ငံတွင် အလတ်စား ရေခဲမုန့်စက်ရုံတစ်ရုံအတွက် အခြောက်ခံပြီး အမှန် ၃ တန် (သို့မဟုတ်) သစ်ခွဉ်ပေါင်း ၁၂ သန်းခန့် နှစ်စဉ် အသုံးပြုသည် ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။
- အခြောက်ခံပြီး **salep orchid** အမှန် ၁ ကီလိုဂရမ် အတွက် သစ်ခွဉ်ပေါင်း (၁၀၀၀) ခန့် လိုအပ်ပြီး **US\$ ၂၀၀** နီးပါး ရှိသဖြင့် ဈေးနှုန်းအလွန်ကြီးမားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

သစ်ခွေများကိုအဆင့်ဆင့်အသုံးပြုရန်ပြင်ဆင်ခြင်း။

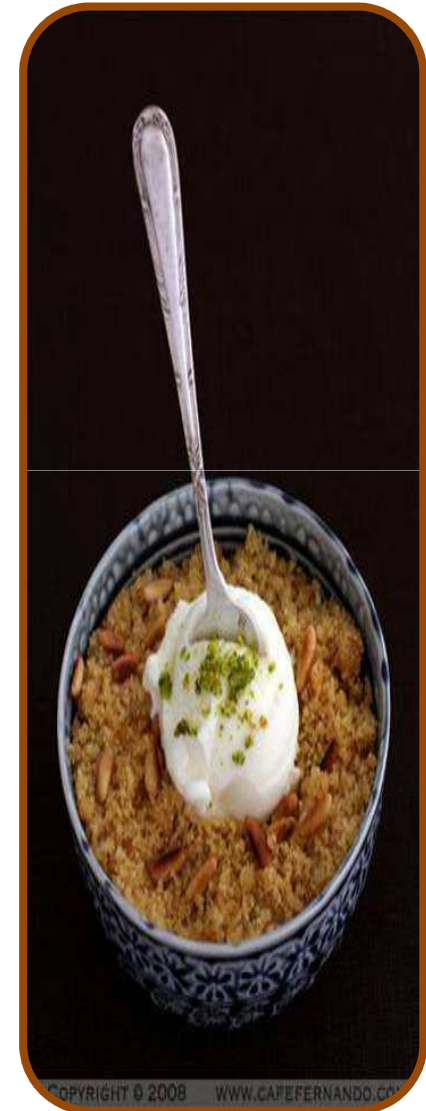
အစားအစာအတွက်အသုံးပြုပုံ

- **salep orchid** ဥများသည်နာလံထစလူမမာများနှင့် အားနည်း နေ သော ကလေး ငယ်များအတွက် အထူးအားရှိစေသောဓါတ်စာလည်းဖြစ်ပါ သည်။
- ရေ (သို့မဟုတ်) နွားနို့ဖြင့် ရောပြီး အာတာလွတ်ဥ ပြုတ်သကဲ့သို့ ပြုတ်၍ စားသုံး နိုင်သကဲ့သို့ ပြုတ်ရည်ထဲသို့ သကြား၊ လေးညှင်း၊ သစ်ကြံပိုး စသော ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်များ ကိုသင့်သလိုထည့်၍ သောက်နိုင်ပါသည် ။
- ပေါင်မုန့်တွင် ကောက်ပဲသီးနှံတို့၏အစေ့အဆန်များ နှင့် ထောပတ် ကိုရောပြီး စားသုံးနိုင်ပါသည်။

- **salep** အမှုန့်များကို ဂျင်း၊ နံနံစေ့၊ ပွေးကိုင်းရွက်၊ အုန်းသီး နှင့် ဟင်းခတ်အမွှေး အကြိုင်များ ကို ရောကာ အဖျော်ယမကာ အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါ သည်။
- တစ်နေ့လျှင် **salep** အမှုန့်တစ်အောင်စ သည် လူတစ်ယောက်အ တွက်လုံလောက် ကြောင်း မှတ်တမ်းများအရသိရှိရပါသည်။

တူရကီနိုင်ငံ၌ ဆိတ်နို့၊ သကြားနှင့်ရော၍ပြုလုပ် ထားသော ရေခဲမုန့် နှင့် ပူတင်း

တူရကီနိုင်ငံ၌ ရေခဲမုန့် ပြုလုပ်ပုံအဆင့်ဆင့်

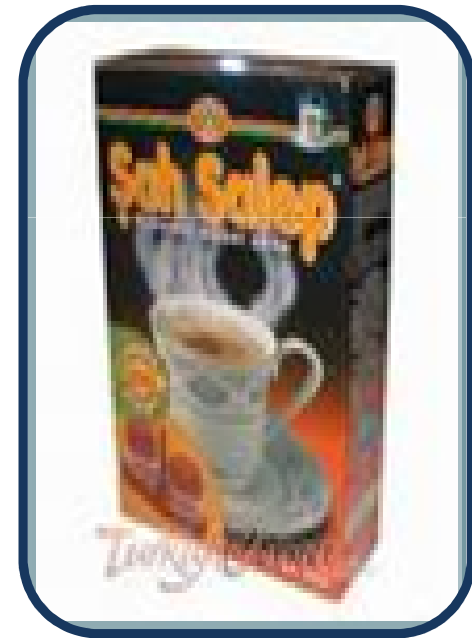
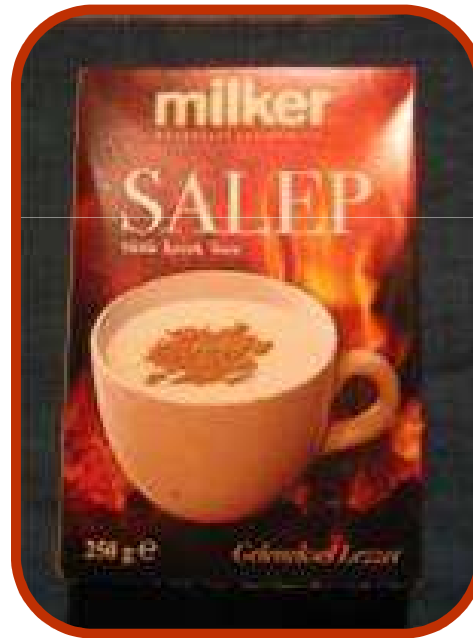

ဆောင်းရာသီတွင် ကော်ဖီအဖြစ်ယနေ့အထိအသုံးပြုပုံ

တူရကီနိုင်ငံတွင် ထုတ်လုပ်သော salep orchid အမျိုးအစားများ

ဆေးဖက်တွင် အသုံးဝင်ပုံ

- **salep** အမှန် တစ်ဆလျှင် ရေ တစ်ဆယ်ဆဖြင့်ရော၍ သမအောင် လှုပ်ခြင်းဖြင့် ခွဲကျိသော (ဂျယ်လီ)များကို ရရှိပြီးနောက် ဆူပြီးသော ရေနွေး ကိုးဆဖြင့် ထပ်မံရောစပ်၍ လှုပ်ပေးရပါမည်။
- ရရှိလာသော(ဂျယ်လီ)များကို အစာအိမ်လမ်းကြောင်းနာကျင်မှုကို သက်သာ လျော့ပါးစေရန် အတွက် လည်းကောင်း၊ နာတာရှည်ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျော့ရောဂါ နှင့် သည်းခြေနှင့် ဆိုင်သော အဖျားရောဂါများအတွက် ဆေးအဖြစ် အသုံးပြု နိုင်ပါသည်။

အသုံးပြုအစိတ်အပိုင်း

- အမြစ်ဥကြိတ်ဖတ် - အာရုံကြောအားနည်းသောရောဂါများနှင့် ကျန်းမာရေးကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်အတွက်အသုံးပြုပါသည်
- အမြစ်ဥအမှန် - လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအားတိုးဆေးနှင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို ကျန်းမာသန်စွမ်းစေပါသည်။
- အသုံးပြုသောရောဂါများ
ဆီးချိုရောဂါ | ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှောရောဂါ | ဝမ်းကိုက်ရောဂါ
| သွက်ချာပါဒလေငန်းရောဂါ | အာရုံကြောအား နည်းသောရောဂါ |
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအားနည်းသောရောဂါများ
- ဆေးညွှန်း
အမြစ်ဥအမှန်လက်ဖက်စားဖွန်း တစ်ဖွန်းလျှင် ဆူပြီးသောနွားနို့
တစ်ခွက်နှင့်ရော၍ သောက်ရပါမည်

အကြံပြုချက်

- အာဖရိကနိုင်ငံများဖြစ်သောဇမ်ဘီယာနှင့်တန်ဇမ်နီးယားနိုင်ငံများတွင်မြေပေါက် သစ်ခွပင်တို့၏အမြစ်ဥများကိုပြုတ်၍ စားသုံးခဲ့ကြသည်မှာရာစုနှစ်များစွာကြာခဲ့ပြီဖြစ် ပါသည်။
- တန်ဇမ်နီးယားနိုင်ငံမှ ဇမ်ဘီယာနိုင်ငံသို့ နှစ်စဉ်သစ်ခွဥသန်းပေါင်း ၂.၂ သန်း မှ ၄.၁ သန်းအထိတရားမဝင်တင်ပို့လျက်ရှိကြောင်းသိရှိရပါသည်။ ယခုအခါတူရကီနိုင်ငံ တွင် သဘာဝတောများထဲမှအများအပြားထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းကြောင့် အဆိုပါ သစ်ခွ ပင်များမျိုးတုန်းပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်နေခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီဖြစ်ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပေါက်ရောက်သော ယခုမျိုးစိတ်သည် **CITES Appendix 2** စာရင်းတွင်ပါဝင် ပြီးမျိုးတုန်းပျောက်ကွယ်မှုမရှိစေရန်နှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန်လို အပ်ပါသည်။ အစားအစာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဆေးဖက်ဝင်ပင်အဖြစ်လည်း ကောင်း အသုံးဝင်လှပြီး ရှားပါးသောသစ်ခွပင်ကို မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေး သမား တော်ကြီးများသိရှိစေရန်တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကျေးဇူးတင်ပါသည်